บันทึก
เรื่อง การแสดงฉลากของเครื่องดื่ม
(ตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหาร พ.ศ. ๒๕๐๗)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือที่ สร.๐๒๐๓/๑๒๙๓๗ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๘ แจ้งว่ากระทรวงสาธารณสุข ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการแสดงฉลากของเครื่องดื่มตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหาร โดยมีข้อเท็จจริงว่าขณะนี้ผู้รับอนุญาตผลิตหรือผู้นำหรือส่งอาหารที่ควบคุมประเภทเครื่องดื่มตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ส่วนมากได้แสดงฉลากที่บังคับไว้ที่ฝาจุกจีบและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเห็นขัดแย้งกันอยู่ กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า ฝาจุกจีบเป็นส่วนหนึ่งของภาชนะบรรจุ การแสดงฉลากไว้ที่ฝาจุกจึงเป็นการถูกต้องตามกฎหมายส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ฝาจุกนั้นไม่ใช่ภาชนะบรรจุเพราะเมื่อเปิดจุกออกเวลาขายปลีกจะไม่ปรากฏข้อความของฉลากอยู่ที่ขวดอันเป็นภาชนะบรรจุเลย จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยว่าการแสดงฉลากไว้ที่ฝาจุกจีบ เป็นการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๘) ได้ตรวจพิจารณาประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๑๕) เรื่อง กำหนดน้ำบริโภคและเครื่องดื่มเป็นอาหารที่ควบคุม กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐาน วิธีการผลิต และฉลากสำหรับน้ำบริโภคและเครื่องดื่ม โดยเฉพาะข้อ ๔[๑] ซึ่งเกี่ยวกับฉลากแล้ว ไม่ปรากฏว่าต้องปิดฉลากไว้ที่ใดคงมีเงื่อนไขประการเดียวว่า “ให้อ่านได้ชัดเจน” เท่านั้น ซึ่งต่างกับกรณีการบิดฉลากเกี่ยวกับอาหารที่ควบคุมซึ่งผลิตเพื่อจำหน่ายส่งออกนอกราชอาณาจักร ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ซึ่งกำหนดไว้ชัดแจ้งให้ “แสดงฉลากไว้ที่ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อ” แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาบทนิยามของคำว่า “ฉลาก” ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหาร พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งบัญญัติให้หมายความรวมถึง “รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใด ๆ ที่แสดงไว้ที่อาหาร ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อ” แล้วย่อมเข้าใจได้ว่าการที่ประกาศกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้น้ำบริโภคหรือเครื่องดื่มต้องมีฉลาก จึงมีความหมายว่าให้มีรูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใด ๆ แสดงไว้ที่อาหาร ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อนั่นเอง

สำหรับคำว่า “ภาชนะบรรจุ” นั้น มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพ

---

[๑] ข้อ ๔ น้ำบริโภคและเครื่องดื่มซึ่งนำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่ายหรือซึ่งผลิตเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ต้องมีฉลากข้อความในฉลากต้องเป็นภาษาไทยอ่านได้ชัดเจน และอย่างน้อยต้องมีข้อความดังต่อไปนี้

อาหาร พ.ศ. ๒๕๐๗ ให้คำวิเคราะห์ศัพท์ไว้ว่าหมายถึง “วัตถุใด ๆ ที่ใช้ใส่หรือหุ้มห่ออาหารโดยตรง” แม้ว่าฝาจุกจีบจะไม่ใช้วัตถุที่ใช่ใส่อาหารโดยตรง แต่ก็เป็นสิ่งที่หุ้มห่ออาหารโดยตรง เพราะมิฉะนั้นน้ำหรือเครื่องดื่มย่อมไม่อาจบรรจุอยู่ในขวดได้โดยไม่เสียหาย ดังนั้นฝาจุกจีบจึงย่อมต้องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของภาชนะบรรจุ การที่ผู้รับอนุญาตแสดงข้อความที่กำหนดไว้ที่ฝาจุกจีบ จึงถือได้ว่าได้แสดงไว้ที่ภาชนะบรรจุตามความหมายแห่งกฎหมายแล้ว

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์
(นายสมภพ โหตระกิตย์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรกฎาคม ๒๕๑๘